
Vold i hjemmets lune rede

FORSIDEBILDET

Foto Øivind Larsen

Den pene gamle damen hadde en kraftig blåveis og en sprukken leppe som måtte sys med tre sting. Hun hadde vært så uheldig og gått på en dør.

Mange leger vil ha opplevd konsultasjoner av denne type og vil ha tenkt sitt, selv om pasienten insisterer på årsaksforholdet.

De fleste voksne, rasjonelle mennesker slår ikke. Vi utsetter ikke noen for vold. Er vi sinte eller aggressive, tar vi det ut på annen måte. Slik er det normale i vår kultur. Barn som gyver løs på hverandre lærer opp til at slik gjør man bare ikke, og de gjør det heller ikke når de blir voksne.

Dette er under normale omstendigheter. At alkohol, stoff og psykiatrisk sykdom kan gi unormale reaksjoner med vold som følge, vet vi beklagelig godt. Men hva med de ganske alminnelige aldersforandringene, den begynnende seniliteten som kan ramme oss alle? Når de sosiale hemningene begynner å svekkes? Da kan man komme til å lange ut etter ektefellen i et øyeblikks irritasjon, som i skolegården, men med en både voksen og irrasjonell styrke, noe man aldri ville ha gjort tidligere. Det er nok ikke få langvarige, alminnelig harmoniske samliv som har endt med en avslutning ingen hadde tenkt seg. Men her blir alle tilgjengelige tall for lave, for slik vold skjules så lenge som råd.

Det er en vanskelig oppgave for allmennpraktikere, geriatere og andre i kontakt med eldre å oppdage og å gi hjelp til par som er kommet i denne ulykkelige situasjonen. Hindre at barnslige reaksjoner som dukker opp i sløvede hjerner ender med vold.

Kulturelt sett kan vi imidlertid lure på om slik vold i hjemmet kan komme til å endre karakter og bli verre i tiden som kommer. Dagens 60-, 70- og 80-åringer er oppvokst i en tid da det sannsynligvis var langt mer vanlig enn senere å løse konfliktene i skolegården eller på lekeplassen med å banke opp eller å bli banket opp. Men i dette var det tross alt visse regler, som kanskje også sitter igjen i hjernebarken: Det var liksom ikke realt å slå dem som var mindre enn seg, man slo ikke jenter – og bite og lugge var det bare jenter som gjorde. Får de barna som vokser opp nå, tilsvarende uskrevede regler inn i hodene sine? De som går med kniv på skolen, ser voldsfilm og sterke reportasjer på fjernsyn, og som faktisk ikke har kultur for avpasset slåssing – for hva som gjør vondt. Hvordan blir dagens tiåringer når alderen innhenter dem og de en dag gremmes over partneren?

Gustav Vigeland (1869 – 1943) kjente de fleste sider av livet. Også denne. Forsidebildet er fra Vigelandsanlegget i Oslo. Kunstverket finnes blant de 58 broskulpturene som han modellerte i perioden 1926 – 33.

ØivindLarsen

Publisert: 10. mars 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. februar 2026.